

א. אם עשה כן בכוונה להרוג – השור נסקל. ואם הוא מועד לכך – בעליו גם משלם כופר. שלא בכוונה להרוג – פטור ממיתה. ואם הוא תם – פטור מכופר (מלבד לדעות הסוברות שיש חצי כופר בתם). ואם התחכך בכותל להנאתו (לרש"י ולרמב"ם, רק לאחר שהפיל כבר ג"פ) – מחלוקת רב ושמואל אם משלם כופר.

ומעמידה הגמרא שכל חיוב כופר שייך רק כשהשור הרג בגופו ('דקאזיל מיניה מיניה'), ולא בכחו. ב. בכוונה – חייב (ובכחו – הוי 'צרורות'. וערש"י לעיל יח ותוס' יז: לענין צרורות ב'שן). ובלא כוונה – רבי יהודה מחייב, ור"ש פוטר.

עא. א. שומר חנם ושומר שכר שקיבלו שור לשמרו ושמרו שמירה פחותה, והזיק – האם חייבין בתשלומי ההזיק?

ב. שואל ששאל שור ושמרו שמירה מעולה והזיק – האם חייב השואל?

ג. שומר חנם שקיבל שור לשמרו, ובא שור אחר ונגחו – האם חייב השומר באחריותו? (מה)

א. שומר חנם – פטור, שכלתה לו שמירתו (כך שי' רש"י. ויש חולקים – ע' תור"פ, או"ש וחזו"א). ושומר שכר – חייב, מלבד במועד אליבא דר' יהודה (ואף תם אליבא דראב"י) דסגי ליה בשמירה פחותה.

ב. מרש"י משמע שחייב. (ויש חולקים – ע' רמב"ם ונו"כ).

ג. כן, מלבד בשור נגחן, שמסתמא לא קיבל אלא שלא יזיק ולא שלא יזוק, שהרי אין שור מתיצב כנגדו (רש"י).

עב. איזו שמירה מחייב אדם לשמור על שור תם ומועד, שמירה פחותה או מעולה? (מה:)

שור תם – לרוב הדעות: שמירה מעולה, מלבד לרבי אליעזר בן יעקב, מספיקה לו שמירה פחותה. מועד – לר"מ מעולה, לר"י – פחותה (ולדעת ראב"א אליבא דר"י – צד תמות שבו במקומה עומדת, ולעולם משלם כשור תם בשלא שמר שמירה מעולה). לר"א אין לו שמירה אלא סכין.

פרק חמשי – 'שור שנגח את הפרה'

עג. א. שור שנגח את הפרה ונמצא עוברה בצדה, וטוען הניזק ברי לי שהפילה ולדה אחר הנגיחה, מחמתה, והמזיק – שמא. – מה הדין?

ב. מהו מקור דין 'המוציא מחברו עליו הראיה'? (מו)

א. לסומכוס – חולקין בולד, ולחכמים – 'המוציא מחברו עליו הראיה' ופטור.

ב. רב שמואל בר נחמני הביא מהפסוק 'מי בעל דברים...'. ורב אשי דחה שאין צריך לכך פסוק, אלא מצד הסברא הוא – 'דכאיב ליה כאיבא אויל לבי אסיא' (וערש"י גטין מח:).

עד. מה דין התשלומין במקרים הבאים:

א. הכניס קדרותיו לחצר חברו ברשות, ושברתן בהמתו של בעל החצר.

ב. הכניס קדרותיו לחצר חברו ברשות, והזיקה בהם בהמתו של בעל החצר.

ג. הכניס פירות לחצר חברו שלא ברשות, ואכלתם בהמתו של בעל החצר והזיקה מהאכילה.

ד. הכניס שורו לחצר חברו ברשות, ואכל חטין והתריז ומת. (מו)

- א. לת"ק דמתניתין – בעל החצר חייב. ולרבי – אינו חייב עד שיקבל עליו לשמור.
 ב. לר' זירא – תלוי במחלוקת רבי וחכמים, שלחכמים חייב בעל הקדרות ולרבי פטור. לרבא – לכו"ע פטור מלשלם.
 ג. לדעת רב – פטור בעל הפירות מלשלם נזקי הבהמה. (ולכאו' רב ששת חולק).
 ד. בעל החצר חייב. ולדעת רבי – דוקא בשקיבל עליו בפירוש לשמור.

עוה. א. באיזה אופן יוצא מן הכלל, הנכנס ברשות לחצר של אחר, מקבל עליו שמירה (בסתם) כלפי בעל החצר?

- ב. מתי אמור הכלל 'איש בור' – ולא שור בור', ומתי אין אומרים כן?
 ג. שור שנכנס לרשות של אחר ונפל לבור מים והבאישים – האם חייב בנזק המים? (מח)
 א. באשה שנכנסה לאפות, שמשום צניעות מסתלק משם בעה"ב, והיא האחראית לשמור שלא יזוקו נכסי בעה"ב על ידה.
 ב. אין אומרים כן אלא כשהבור אינו שלו בשעת עשייתו, אבל כל שבשעת עשייתו הוא ממונו – הרי זה אחראי על שמירתו.
 ג. לדעת שמואל – אינו חייב אלא כשהזיקם בשעה שנפל, אבל לאחר נפילה – הרי זה בור ופטור על הכלים. ולדעת רב – גם אחר כך חייב, אך אם הבאישים מריחו ולא מגופו – אין זה אלא גרמא ופטור.

עו. מהם כללי החיוב של אדם המזיק, במצבים הבאים:

- א. הניזק והמזיק שניהם ברשות (כגון חצר השותפין; נכנס ברשות וכו').
 ב. שניהם שלא ברשות.
 ג. אחד ברשות ואחד שלא ברשות. (מח:)
 א-ב. הזיקו זה את זה – חייבים, בין בכוונה בין ללא כוונה. הזקו זה בזה (רש"י: היתקלות) – פטורין. ג. זה שברשות פטור אא"כ ידע בו. זה שאינו ברשות – חייב בין בשהזיק בין בשהשני הזק בו.

עז. החובל באשה מעוברת ומת עוברת – אלו תשלומין הוא חייב לשלם, ולמי? ומה הדין כאשר מת בעלה ואין לו יורשים (=גר?) (מט)

- חייב בתשלומי הנזק כשאר חובל באשה נשואה (ונחלקו תנאים במשנה כתובות סה: אם משלם לבעל או חולקין שלישי ושני שלישי).
 דמי הולדות – לבעל. ואם מת בעל (לפני החבלה) ואין לו יורשים – לרבה: משלם לאשה. ולרב חסדא פטור. שבה שמשבתת האשה מחמת הולדות (שנראית בריאה יותר) – לתנא קמא כלול הדבר ב'דמי ולדות' – ולבעל, ולרשב"ג – חולקין הבעל והאשה. ואם מת – כל השבח לאשה. (במבכרת, אמר רשב"ג, אין שבה).

עזח. א. החופר בור ברשות הרבים, האם חייב בנזקיו?

- ב. החופר בור בקצה רשותו – האם חייב?
 ג. באיזה מקום שכרה בו בור, פטור לכל הדעות? (מט:ג.)
 א. לרבה – חייב לכו"ע, ולרב יוסף – לר' ישמעאל חייב ולר' עקיבא פטור. וסתם מתניתין – חייב.
 ב. לרב יוסף – חייב לכו"ע, ולרבה – לר' ישמעאל פטור ולר' ע"ע חייב. וסתם משנתנו – חייב. ובחופר לאושין – לת"ק פטור, שכך דרך בני אדם וחופר ברשות הוא.
 ג. כשכנס ד' טפחים (וי"א: אמות) לתוך רשותו, וחפר שם. וכן החופר בור ומסרו לרבים, לצרכיהם.